

ספרי' – אוצר החסידים – ליונאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תש"ל

חלק ב – י"ל לש"פ תצוה, ט' אדר, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל

©

Published and Copyright 2015 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, פ' זכור, ט' אדר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שני מהתועדות חג הפורים ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תרומה, חלק שלישי י"ל אי"ה לש"פ ויקהל-פקודי).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' תרומה, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקותהילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

יב. בהמשך להמדובר לעיל (ס"ד) אודות דברי המדרש בביאור דיוק לשון הכתוב "דתייהם שונות" (ולא אחרות וכיו"ב), שרומז על הענין ד"שיניהון רברבן", שאוכלים ושותים ביו"ט כו' — עדיין צריך להבין: הענין של שמחת יו"ט ע"י אכילה ושתיה — יכולים לרמז בכמה אופנים ולשונות הקשורים עם ענין השמחה בכלל ואכילה ושתיה בפרט. וא"כ, למה בחרו לבטא ענין זה בלשון "שונות" שקשור עם "שיניים" דוקא?

ולכאורה — אדרבה:

ענין השמחה בשייכות לאכילה ושתיה אינו קשור עם ענין השיניים — שהרי ענין השיניים הוא רק הכנה לענין האכילה, והיינו, שכאשר המאכל הוא דבר גוש גדול שאי אפשר לבלוע ולעכל אותו, אזי יש צורך ללעוס בשיניים, כלשון הכתוב⁷⁰: "ויגרס בחצץ שיני", שע"ז מפררים וטוחנים את המאכל שיהיה ראוי לעיכול ובנקל כו', ואז יוכל להיות דם ובשר כבשרו;

ואילו ענין השמחה — מצד ההנאה שבאכילה, שעל זה היא גם אמירת הברכה — קשור עם הנאת החיך והגרונן, אבל לא עם השיניים. ויתירה מזה: הצורך בשיניים הוא רק לאכילת בשר, אבל לא לשתיית יין; והרי ענין השמחה הוא הן בבשר והן ביין, ואדרבה: בשו"ע הל' יו"ט⁷¹ פוסק רבינו הזקן ש"עכשיו שאין בית המקדש קיים אין יוצאים ידי חובת שמחה אלא ביין", "כיון שאין לנו בשר שלמים" כמו "בזמן שבית המקדש היה קיים (ש)היו אוכלין בשר שלמים לשמחה" (ולכן יש חיוב מן התורה לשתות יין ביו"ט, גם בחול המועד).

וא"כ, לא זו בלבד שהיו יכולים אלא היו צריכים למצוא לשון אחר, שמורה על ענין עיקרי באכילה ושתיה, ולא ענין השיניים, שהוא רק הכנה לאכילה, ולשתיה אינו שייך כלל?!

וכאמור, שבתורה מדוייק לא רק תוכן הענין, אלא גם התיבה שבה משתמשים כדי לבטא את תוכן הענין.

יג. ויש לומר הביאור בזה:

החילוק בין אכילה ושתיה סתם לאכילה ושתיה של יהודי הוא — שאכילה ושתיה סתם היא באופן שאוכל ושותה כל מה שמוצא, ללא בחינה קודמת; ואילו אצל יהודי, יש צורך בהקדמת בחינה בנוגע לכל

71) אור"ח סתק"ט ס"ז.

70) איכה ג, טז.

ענין, ובפרט בנוגע לאכילה ושתי' — שבזה תלוי טבע הגוף ובמילא טבע האדם, כמבואר במפרשי התורה לפרשיות שמיני וראה⁷² בטעם איסור אכילת חיות ובהמות טורפים ודורסים, לפי שכתוצאה מזה נעשית תכונה בלתי-רצויו' בנפש האדם, ועד שיש ליזהר גם שהתינוק לא יינק ממיןקת שאינה בת ישראל, כיון שזה פועל בטבעו של הולד היונק⁷³.

הנהגתו של יהודי צריכה להיות באופן ש"החכם ניכר .. במאכלו ובמשקהו כו" (כמ"ש הרמב"ם⁷⁴), ולכן, קודם שאוכל ושותה צריך לבחון ולברר אם צריך לאכול ולשתות דבר זה או שאסור (ועכ"פ אינו ראוי) לאכול ולשתות דבר זה.

וזהו תוכן כל ריבוי ההלכות בטושו"ע ונושאי-כליהם בסימנים הקשורים עם אכילה ושתי' — החל מתחילת חלק יורה דעה: הלכות שחיטה, שעל ידה מכינים את הבהמה שתהיי' ראוי למאכל אדם — "אדם קרויין אדם"⁷⁵, וכן כל ההלכות שלאח"ז, עד הלכות תערובות, שתוכנם להורות ליהודי כיצד לאכול ולשתות.

וגם לאחרי שכבר סיים את כל החלק הראשון של יורה דעה, עדיין אינו יכול לאכול ולשתות, אלא צריך לברך תחלה — כדברי הגמרא⁷⁶ "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל", "כאילו נהנה מקדשי שמים", "כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל שנאמר⁷⁷ גוזל אביו ואמו כו", "מאי תקנתו' .. ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כו"; והרי לימוד הלכות ברכות אינו ענין של קטנות, וכדברי הגמרא⁷⁸ "האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים .. מילי דברכות", ו"מברכותיו של אדם ניכר כו"⁷⁹ אם הוא בציור אדם, או שהוא "בור" — היפך ציור אדם, בדוגמת שדה בור.

ובכן: בנוגע לאברי האדם — שזהו מה שרואה המן (שהרי גוי אינו רואה את נשמתו של יהודי, כי אם את החיצוניות, שזהו מה שיכול למשש בידים) — הנה חלק הגוף שבוחן ומברר אם להכניס המאכל או המשקה לפיו אם לאו, הרי זה השפתיים והשיניים, שכן, כדי שהאדם יוכל לאכול ולשתות, יש צורך שהשפתיים יהיו פתוחות, והשיניים לא יהיו קמוצות, ואז יכולים השיניים לפעול פעולתם — לפרר ולטחון את

76) ברכות לה, סע"א ואילך.

77) משלי כח, כד.

78) ב"ק ל, א.

79) ברכות נ, רע"א.

72) רמב"ן שמיני יא, יג. פ' ראה יד, ג.

73) ראה רמ"א יו"ד ספ"א ס"ז.

74) הל' דעות רפ"ה.

75) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

המאכל (כולל גם זריקת הפסולת), ורק לאחרי שנעשה רך וראוי למאכל אדם, יכניסנו בקרבו.

ובזה גופא יש חילוק בין השפתיים לשיניים — כמארז"ל⁸⁰ שהם "שתי חומות, אחת של עצם ואחת של בשר", והיינו, שהשפתיים הם אמנם חומה, אבל זוהי חומה רכה, משא"כ שיניים שהם דבר קשה כמו עצם (ולא רק כמו בשר ועור או שפתיים), שזה מורה על עמידה בחוזק ותוקף ("ער שפארט זיך אַיין"), מבלי יכולת לשנותו.

וזהו שכאשר המן רואה שבנ"י אוכלין ושותין כו', ובאכילתם ובשתייתם גופא שונים הם מכל עם, כיון שזוהי אכילה ושתי' שבאה לאחרי בחינה וביורור אם זהו דבר הראוי להיות דם ובשר כבשרו — הרי הוא מבטא זאת בענין השיניים דוקא ("דתיהם שונות", "שיניהון רברבן"), כיון שבהם ישנו ענין הבחינה וגם ענין החוזק והתוקף (משא"כ שפתיים, שאין בהם ענין הבחינה, וגם ה"חומה" היא ללא חוזק ותוקף).

וענין זה מתאים גם עם המשך טענת המן "דתיהם שונות מכל עם", "דלא אכלי מינן" (ועד ש"אם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן .. אינו שותהו")⁸¹ — שכשם שבענין השינוי בדת ("דתיהם שונות") מרמז ענין השיניים ("שיניהון רברבן"), כך גם לאידך גיסא, שבענין השיניים יש רמז על ענין השינוי בדת, כי, ע"י ענין השיניים נעשה אצלם ענין האכילה והשתי' באופן שונה מאשר אצל אומות העולם.

יד. ועפ"ז מתורץ איך תובעים מיהודי דבר והיפוכו:

מחד גיסא — "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", וביחד עם זה אומרים שענין זה צריך להיות באופן של קיום מצוה, ולא להרוס גדרו של עולם.

ולכאורה: כיון שנמצא במעמד ומצב ש"לא ידע", הרי אינו יודע מה שנעשה עמו... וא"כ, יכול לעשות מי יודע מה ("ער קען דאָך אָפּטאָן כ'ווייס וואָס..."), שהרי "יצר לב האדם רע מנעוריו"⁸², ובפרט בהיותו במעמד ומצב ד"לבסומי", והרי יודעים המסופר בתחלת החומש מה אירע כתוצאה ממעמד ומצב של שכרות ("וישכר"⁸³), ועד ש"שיכור" אינו ראוי לתפלה ולברכת המזון וכו'⁸⁴. ואילו בפורים הרי זה בסדר הפוך: אומרים

(83) שם ט, כא.

(84) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסצ"ט וסוסקפ"ה. וש"נ.

(80) ערכין טו, ריש ע"ב.

(81) מגילה יג, ב.

(82) נח ח, כא.

לו שהמצוה היא להגיע למעמד ומצב ד"לא ידע", ואעפ"כ הרי זה באופן שבשעת מעשה הרי הוא מקיים מצוה!

והתירוץ על זה — שגם בשעה שאוכלים ושותים בפורים, הרי זה באופן ש"דתיים שונות", והיינו, שלפני שמיסב "לבסומי", יש אצלו ענין ה"שיניים", שמורה על ענין הבחינה, ובאופן של חומה קשה ותקיפה, כך, שהאכילה ושתיה היא בהקדמת ברכה, ומתוך כוונה לקיים מצוה, ולכן מובטח לו שלא יבוא מזה דבר בלתי טוב, כמ"ש⁸⁵ "שומר מצוה לא ידע רע".

טו. ועפ"ז תתורץ גמרא תמוהה — כמדובר כמ"פ שדוקא קושיות חזקות, להיותן בפשטות, לא נעמדים עליהם:

לאחרי מאמר הגמרא "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו" — מסופר בגמרא: "רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטי' לרבי זירא וכו'".
ולכאורה אינו מובן:

החיוב "לבסומי" הוא בנוגע לאופן קיום התקנה שקבעו ימי הפורים ל"ימי משתה ושמחה"²² — לשנה הבאה, כשמרדכי ואסתר שלחו את "אגרת הפורים הזאת השנית"⁸⁶, ומובן, שאז חגגו את ימי הפורים כרצון מרדכי ואסתר, ובמכ"ש וק"ו: אם בשנים שלאח"ז חגגו את ימי הפורים כפי ש"מיחייב איניש לבסומי" — עאכו"כ שמיד לאחרי הנס, לשנה הבאה, בודאי חגגו את ימי הפורים עם כל ההידורים.

והנה, מהזמן שבו נקבע היו"ט דפורים עד לזמנם של רבה ור' זירא, עברו ריבוי שנים — שהרי המאורע דפורים הי' בתחלת בנין בית שני, שעמד לאח"ז עוד ארבע מאות שנה לערך (שהרי בית שני עמד ארבע מאות ועשרים שנה⁸⁷), ואילו רבה ור' זירא הם אמוראים שהיו לאחרי התנאים, לאחרי חתימת המשנה ע"י רבי, שהי' בזמן התחלת החורבן, ובזמן האמוראים גופא לא היו רבה ור' זירא הדור הראשון של האמוראים.

וא"כ, איך יתכן שבמשך כל השנים כולם לא אירע אף פעם מאורע ד"קם כו' ושחטי' כו'" כפי שאירע אצל רבה ור' זירא — הרי תמיד היו יהודים דתיים שקיימו תומ"צ, ועאכו"כ בנוגע למצוה הקשורה עם ענין של שמחה, שלא כ"כ קשה לקיימה... כך, שבודאי היו כו"כ שקיימו את

(87) ב"ב ג, ריש ע"ב ובפרש"י.

(85) קהלת ח, ה.

(86) אסתר ט, כט ובפרש"י.

המצוה "לבסומי" עם כל ההידורים, "עד דלא ידע", ואיך יתכן שבמשך מאות שנים לא אירע אף פעם מקרה ש"קם כו' ושחטי כו'" — זהו דבר שלגמרי אינו ע"פ טבע?!

ולאיך גיסא: כיון ש"שומר מצוה לא ידע דבר רע" — איך קרה המאורע ש"קם רבה ושחטי לר' זירא"?!
וכאמור, אף אחד לא נעמד על זה!

טז. ובכן, התירוץ על זה מבואר בגמרא עצמה — ש"למחר בעי רחמי ואחיי":

הסיבה לכך שהי' יכול לקרות המאורע ד"קם רבה ושחטי לר' זירא" היא — בגלל שאצלו הי' יכול להיות הענין ד"שחטי" רק למשך זמן קצר, ומיד "למחר בעי רחמי ואחיי"; אבל אצל מישהו אחר שלא הי' בכחו לבקש רחמים ולהחיותו — לא הי' קורה מאורע כזה, כי לא יתכן שכתוצאה מקיום החיוב "לבסומי .. עד דלא ידע" יהי' דבר בלתי-רצוי, דכיון שעושה זאת לשם מצוה, "שומר מצוה" — אזי "לא ידע דבר רע".

ועפ"ז מתורץ הפלא שעד רבה ור' זירא לא הי' סיפור כזה (שהרי אם כבר אירע דבר כזה לפני"ז, לא היתה הגמרא מספרת זאת אודות רבה ור' זירא) — כיון שמאורע זה הוא דבר חידוש, כיון שזהו היפך הכלל ש"שומר מצוה לא ידע דבר רע", ולכן מבארת הגמרא שמאורע זה אירע רק בגלל ש"למחר בעי רחמי ואחיי".

ואעפ"כ סבר רבה שמאורע זה הי' בלתי רצוי (ולכן לא עשה זאת בשנה הבאה) — כי, רבה החזיק את עצמו רק ל"בינוני", כדברי הגמרא במסכת ברכות⁸⁸: "אמר רבה כגון אנא בינוני", ולכן לא רצה לסמוך על עצמו, שמסתמא הוא "שומר מצוה", ומסתמא אין לו פניות; ומה שהצליח בפעם הזו להחיותו ("בעי רחמי ואחיי") — תלה זאת בזכותו של ר' זירא, שהי' צדיק גמור, ובודאי לא הי' מגיע לו להיות במעמד ומצב כזה.

יז. ונקודת הענין:

אילו חייו של יהודי בעולם היו בכחות עצמו, "כחי ועוצם ידי"⁴⁹ — הרי זה דבר והיפוכו לדרוש ממנו להיות במעמד ומצב ד"לא ידע", וביחד עם זה, שתהי' מצוה בדבר ("מיחייב איניש כו");

(88) סא, ב. הובא בתניא פ"א.

אבל כיון שזהו ציווי של הקב"ה, שהוא למעלה ממדידה והגבלה, ועד שיכולים להיות אצלו שני הפכים בבת אחת — הנה מצד הקב"ה אין מניעה שיהודי יהי' במעמד ומצב ד"לא ידע", ובשעת מעשה יקיים מצוה בשלימותה, ובאופן שלא יבוא מזה דבר בלתי רצוי.

יח. ובנוגע לעניננו:

לדרוש זאת מכל אחד מהמסובים — עלול להיות מזה "רעש" (א' טומל"); אבל לכל-הפחות יש לקיים הענין ד"עד דלא ידע" ע"י אחד, שנים או שלשה, מתוך כוונה (והוסיף בבת-שחוק: ומוטב ללא כוונה) להוציא י"ח את כל הקהל, מקטנם ועד גדולם⁸⁹.

ויה"ר שיתקבל הדבר ברצון, ועי"ז תומשך גם השמחה ללא מדידות והגבלות, ועד שיעלה הפורץ (שפרץ גדרו של עולם) לפניהם⁹⁰, ואז יקויים הענין ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגלה"⁹¹ למטה מעשרה טפחים, ובאופן שגם גויי הארץ "נברכו בך גו' ובזרעך"⁹¹.

* * *

יט. דובר לעיל (ס"ד) אודות דברי המפרשים בכיאר טעם החיוב "לבסומי בפוריא", כפירוש רש"י: "ביין" — שזהו לפי שכל עניני הפורים היו קשורים עם יין.

ובפרטיות — לא רק מפלת המן היתה "במשתה היין", שאז אמרה אסתר "איש צר ואויב המן הרע הזה"⁹², "ויאמר המלך תלוהו .. ויתלו את המן"⁹³, אלא כבר בהתחלת הענין — כשהקב"ה הקדים רפואה למכה, ע"י כל המאורע עם ושתי, כדי שאסתר תהי' מלכה במקומה (כמבואר בדברי חז"ל בכ"מ⁹⁴) — נאמר¹² "כיום השביעי כטוב לב המלך ביין", שאז צוה אחשוורוש "להביא את ושתי המלכה"⁹⁵, "ולא באה"⁹⁶, ולכן, "מלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה"⁹⁷. ונמצא, שכל הענין מתחלה ועד סוף, מהקדמת הרפואה למכה ועד לרפואה בפועל, הי' קשור עם משתה היין.

ולכן חוגגים גם את נס הפורים במשתה היין — "לבסומי" "ביין"

89) ראה גם שיחת פורים דאשתקד בסופה (תו"מ חנ"ה ריש ע' 374). וש"נ.	94) ראה אלשיך למג"א א, ט. אור חדש למהר"ל למג"א א, כ. ועוד.
90) ע"פ מיכה ב, יג.	95) אסתר א, יא.
91) ויצא כח, יד.	96) שם, יז.
92) אסתר ז, ו.	97) שם, יט.
93) שם, ט"ו"ד.	

(נוסף לכך שגם בכל הימים טובים שענינם "מועדים לשמחה" ישנו ענין היין — "אין שמחה אלא ביין"¹⁰⁰, ועד ש"אין אומרים שירה (שענינה שמחה) אלא על היין"⁹⁸, והיינו, שאפילו השירה בביהמ"ק בשבחו של הקב"ה היתה דוקא בעת ניסוך היין ע"ג המזבח, ועאכו"כ בנוגע לשמחה כפשוטה בעוה"ז, כאשר הגוף ונפש הבהמית יכולם לבלבל כו', בודאי יש צורך בענין היין, ואז יכולה להיות שמחה אמיתית — כרצון הקב"ה שכל עניניו של יהודי יהיו באמת).

כ. ויש לבאר בנוגע למ"ש "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין": ובהקדים — שכל הענינים שבעולם הם בדיוק גם בפרטיהם, שהרי כל ענין הוא בהשגחה פרטית, וכידוע תורת הבעש"ט⁹⁹ שהשגחה פרטית היא לא רק במין המדבר, אלא אפילו במין הדומם, ולא רק בענינים עיקריים, אלא אפילו בענינים טפלים, ובלשון הידוע שגלגולו של עלה ברוח באופן מסויים היא מצד השגחה פרטית בדבר, ועאכו"כ בענינים עיקריים, ובענינים שהפרטים שבהם נכתבו בפירוש בתורה.

ולכאורה אינו מובן: מה נוגע הענין ד"ביום השביעי כטוב לב המלך ביין"? — הרי נוגע רק הענין שאסתר הוכתרה למלכה, ולמאי נפק"מ כל פרטי הענינים שהי' זה "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין"; וא"כ, הי' צריך להכתב רק סיפור המעשה שנוגע לענין, ללא הפרטים שלכאורה אינם משנים מאומה!?

כא. ויובן ע"פ דברי הגמרא¹⁰⁰ "יום השביעי שבת הי'":

אף שבפשטות קאי "ביום השביעי" על ה"משתה שבעת ימים" שעשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה (לאחרי המשתה "לכל שריו ועבדיו"¹⁰¹ במשך "שמונים ומאת יום"¹⁰²), ולכן מתאים לומר על זה "ביום השביעי", בה"א הידיעה, להיותו יום השביעי ל"משתה שבעת ימים" שנזכר לפני"ז — מפרשת הגמרא שהכוונה בזה היא גם ליום השביעי בימות השבוע: "שבת הי'".

ולכאורה: מהי ההוכחה על זה?

ויש לומר, שענין זה מוכרח מצד הדיוק האמור לעיל — למאי נפק"מ אם מאורע זה הי' "ביום השביעי", או לפני"ז או לאח"ז?!

(100) מגילה יב, ריש ע"ב.

(101) אסתר א, ג.

(102) שם, ד.

(98) ברכות לה, א. וש"נ.

(99) ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך.

וש"נ.

ולכן¹⁰³ מפרשת הגמרא ש"יום השביעי שבת הי", ומבארת בהמשך הדברים: "במדה שאדם מודד בה מודדין לו, מלמד שהיתה ושתי הרשעה מביאה בנות ישראל.. ועושה בהם מלאכה בשבת", ולכן נענשה בשבת — "ביום השביעי כטוב לב המלך וגו".

וזהו גם הביאור בכללות המאורע — דלכאורה, הן אמת שאסתר היתה צריכה להיות מלכה, אבל עדיין אין זה טעם מספיק להעניש את ושתי, ובלשון הכתוב¹⁰⁴: "השופט כל הארץ לא יעשה משפט" (בתמי) — כיון שבלאה"כ הוצרכה ושתי להעניש על שעשתה מלאכה בבנות ישראל בשבת, ולכן צירפו ביחד את שני הענינים (ענשה של ושתי, ומלכותה של אסתר).

כב. ויש להוסיף ולבאר המשך דברי הגמרא בענין זה — שלכאורה אינו מובן כלל, וכבר עמדו על זה המפרשים, אבל ביאורם עדיין דורש ביאור:

על הפסוק "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין" — שואלת הגמרא¹⁰⁰: "אטו עד השתא לא טב לבי בחמרא" (בתמי) — דלכאורה, בכל זמן שאחשורוש שתי יין, הי' טוב לכו ביין, ובפרט ב"משתה" שעשה לכל שריו ועבדיו "כשבת המלך.. בשנת שלש למלכו"¹⁰⁵, "כשנתיישיבה מלכותו (שמתחילה הי' דואג שיצאו ישראל מתחת ידו, כשיגמרו שבעים שנה לגלות בבל).. כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפרוק, אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי"¹⁰⁶, וא"כ, למה נאמר "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין", שמשמעותו, שביום אחר לא הי' "טוב לב המלך ביין"?!

ועל זה מתרצת הגמרא: "יום השביעי יום שבת הי', שישראל אוכלין ושותין, מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, אבל אומות העולם¹⁰⁷ שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תפלות, וכן בסעודתו של אותו רשע, הללו אומרים מדיות נאות, והללו אומרים פרסיות נאות, אמר להם אחשורוש.. רצונכם לראותה וכו".

והקשו במפרשים¹⁰⁸: מה נוגע לאחשורוש שביום השבת ("ביום השביעי") "שישראל אוכלין ושותין, מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות" — וכי מצד זה יהי' "טוב לב המלך (אחשורוש) ביין"?!

103) ראה גם חדא"ג מהרש"א כאן. 107) ומ"ש בדפוסים שלנו: "עובדי

104) וירא יח, כה. כוכבים" — הרי זה מצד הצענוור.

105) אסתר שם, ב"ג. 108) ראה עץ יוסף לע"י שם.

106) מגילה יא, ב.

ולאיך גיסא: "עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות" — הרי זה לאו דוקא בשבת,

— "ישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה כו", הרי זה שייך ליום השבת, כי, בימות החול עסוקים בני" בחרישה וזריעה כו', "בזעת אפך תאכל לחם"¹⁰⁹, ולכן, מה ש"אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה", הרי זה שייך ליום השבת.

וכדאיתא במדרש¹¹⁰ על הפסוק¹¹¹ "ויקהל משה", "אמר הקב"ה (למשה) עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים [כשבני" הולכים אל "ארץ נושבת"¹¹², "ארץ טובה ורחבה"¹¹³, ששם צריכים לעסוק בחרישה וזריעה — מה יהי' עם לימוד התורה? ובלשון הגמרא¹¹⁴: "אפשר אדם חורש .. אדם זורע .. תורה מה תהא עלי""] להקהיל קהלות בכל שבת ושבת .. ללמוד ולהורות לישראל דברי תורה", והיינו, שכיון שיום השבת אסור בכל המלאכות, הרי זה הזמן העיקרי ללימוד התורה. — אמנם גם בכל יום מוכרח להיות לימוד התורה, שהרי זוהי מצות עשה מן התורה, אבל בכל יום, ישנו מי שיוצא ידי חובתו בלימוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית¹¹⁵, ולא באופן ש"מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות", דהיינו לימוד מתוך שמחה והתרחבות והתפשטות גדולה, שזמנו ביום השבת, שבו אין עוסקים בעובדין דחול, ועאכו"כ לא במלאכות.

אבל "עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות" — הרי זה לאו דוקא ביום השביעי, אלא כן הוא הסדר גם ביום רגיל ("אין מיטן אַ מיטוואָך"), כפי שרואים במוחש —

וא"כ, מהו הענין ש"כטוב לב המלך ביינן" הי' דוקא "ביום השביעי" (ש"שבת הי"י") — מהי השייכות ד"יום השביעי" לאחשורוש; אצלו הי' צריך להיות ענין זה גם ביום הששי וביום החמישי, בכל שבעת הימים?!

ולכן יש מפרשים¹⁰⁸, ש"כטוב לב המלך ביינן" קאי על מלכו של עולם, כדאיתא במדרש¹¹⁶ ש"מלך" שנאמר במגילה קאי על הקב"ה, מלכו של עולם, וכמו "נדדה שנת המלך"¹¹⁷, "שנת מלכו של עולם"¹¹⁸; וענין

(114) ברכות לה, ב.
(115) מנחות צט, ב.
(116) אסתר פ"ג, יו"ד.
(117) אסתר ו, א.
(118) מגילה טו, סע"ב.

(109) בראשית ג, יט.
(110) יל"ש ר"פ ויקהל.
(111) ר"פ ויקהל.
(112) בשלח טז, לה.
(113) שמות ג, ח. ועוד.

זה שייך במיוחד ל"יום השביעי", "שבת הי", כיון שאז "ישראל אוכלין ושותין (ו)מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות"; משא"כ בששת ימי החול ש"אדם חורש .. אדם זורע", "בזעת אפיך תאכל לחם".

אבל, ביאור זה אינו מספיק — כי, הן אמת שע"ד הדרש, וכן ע"ד הרמז והסוד, ישנו הפירוש ש"המלך" קאי על מלכו של עולם, אבל עדיין ישנו הכלל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹¹⁹, ובודאי צ"ל הסברה בענין הנ"ל גם לפי פשוטו של מקרא.

ועד"ז בנוגע לשאר התירוצים שמצינו בענין זה¹²⁰ — שאינם מובנים בפשוטו של מקרא.

כג. ובכן, כמו בכל הקושיות — התירוץ מובן בפשטות לגמרי:

מאמר הגמרא על הפסוק "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין", בא בהמשך למאמר¹²¹ על הפסוק שלפנ"ז¹²² "והשתי כדת אין אונס גו' לעשות כרצון איש ואיש" — "מרדכי והמן, מרדכי, דכתיב¹²³ איש יהודי, המן, איש⁹² צר ואויב", כפירוש רש"י: "הם היו שרי המשקים במשתה".
ובכן:

במשך ששה ימים ראשונים של המשתה — הנה המן הי' מרוצה מזה שהיו אוכלים ושותים ועוסקים בדברי תיפלות כו', אבל מרדכי — בודאי לא נהנה מזה שגויים אוכלים ושותים כו', ואם היו יהודים שאכלו ושתו ונהנו מסעודתו של אותו רשע, בודאי טען להם מרדכי: מה אתם עושים כאן?! לכו והתעסקו עם עניני יהדות!...

ומזה מובן, שבנוגע לששת הימים הראשונים אי אפשר לומר "כטוב לב המלך ביין", שדבר זה תלוי במילוי התנאי של אחשורוש שתהי' שתיית היין "כרצון איש ואיש", "מרדכי והמן" — שהרי לא נשלם התנאי ששתיית היין תהי' גם כפי רצון מרדכי.

וזהו מה שנתחדש "ביום השביעי", ש"שבת הי" — דכיון שמצוה לענגו באכילה ושתית¹²⁴, בשר שמן ויין ישן, הי' מרדכי מרוצה מזה שיש יין ישן, ועאכו"כ שהמן הי' מרוצה מזה שגם ביום השבת יכולים לעסוק בדברי תיפלות; ולכן, דוקא ביום השביעי הי' יכול להיות "טוב לב המלך

(119) שבת סג, א. וש"נ.

(120) ראה לדוגמא —

(121) מגילה יב, סע"א.

(122) אסתר א, ח.

(123) שם ב, ה.

(124) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרמ"ב.

וש"נ.

ביין", כיון שנשלם התנאי שתהי' שתיית היין "כרצון איש ואיש", "מרדכי והמן" (לא רק המן, אלא גם מרדכי).

אבל אעפ"כ, אין לחשוב שבנ"י היו אוכלים ושותים כמו העכו"ם ח"ו שעוסקים בדברי תיפלות — שהרי באופן כזה לא הי' יכול להיות הענין ד"ביום השביעי כטוב לב המלך ביין" באופן של הקדמת הרפואה למכה, ע"י מפלת ושתי והקמת אסתר למלכה, כיון ש"אין קטיגור נעשה סניגור"¹²⁵ — אלא כהמשך דברי הגמרא: "שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, אבל אומות העולם שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות",

ואין זה רק חילוק כללי בין הנהגת בני"י להנהגת אוה"ע, אלא הגמרא מספרת מה שאירע "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין" — "וכן בסעודתו של אותו רשע" — שישראל היו מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, ואילו אוה"ע היו מתחילין בדברי תיפלות.

וזהו המשך המאמרים בגמרא: "לעשות כרצון איש ואיש", "כרצון מרדכי והמן", ולכן הנה רק "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין" (משא"כ במשך כל ששת הימים, "עד השתא לא טב לבי' כו'"), כיון ש"יום השביעי שבת הי', שישראל אוכלין ושותין", ולכן הי' זה גם "כרצון מרדכי", ובאופן שהי' ניכר החילוק שבין ישראל לאוה"ע, שישראל "מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, אבל אומות העולם .. אין מתחילין אלא בדברי תיפלות"; וענין זה נוגע למפלת ושתי, ובאופן ש"מלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה" — לאסתר, כדי שלאח"ז יוכל להיות ביטול הגזירה של "איש צר ואויב המן הרע הזה".

כד. וע"פ המדובר כמ"פ שכל ענין בתורה הוא הוראה,

— שהרי התורה אינה ספר הסטורי' שמספר סיפורים, וכפי שמצינו בזהר פ' בעלותך¹²⁶ דברים קשים על מי שאומר שהתורה היא ספר של סיפורי מאורעות, אפילו מאורעות שאירעו לבנ"י; בתורה מסופר אמנם אודות מאורעות שאירעו לבנ"י, אבל הסיבה לכך שהתורה מספרת זאת היא בגלל שיש בזה הוראה ליהודי כיצד צריך להתנהג במקומו ובזמנו, ולדוגמא: כאשר לומדים מגילת אסתר, צריך ללמוד מזה כיצד להתנהג בדור זה, במקומו ובזמנו —

הרי מובן שגם בענין הנ"ל יש הוראה — שכאשר יהודים

(126) ח"ג קנב, א.

(125) ברכות נט, רע"א. וש"נ.

מתאספים יחד ואוכלים ושותים, בהכרח שיהיו "מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות".

והגע עצמך:

מדובר אודות יהודים שיש להם שייכות למרדכי, ובמילא מובן שהאכילה ושתי' היא באופן שאין שום שאלה בנוגע לכשרות, ומברכים לפני האכילה, ולאחרי' ברכת המזון, והרי יש דעה שע"י ברכת המזון יוצאים י"ח אמירת דברי תורה ("שלשה שאכלו על שולחן אחד וכו'")¹²⁷; ואעפ"כ אומרת הגמרא שלא די בכך; יהודי אינו יכול לצאת י"ח באכילה ושתי' של הגוף, אלא יש צורך שגם לנשמה תהי' אכילה ושתי', ולכן, כאשר "ישראל אוכלין ושותין (מיד) מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות".

כה. וזוהי הוראה שלדאבוננו זקוקים לה במיוחד במדינה זו:

ישנם כמה ענינים שמקשרים דוקא עם עריכת "באָנקעט", שבו אוכלים ושותים. ובכן, ישנם החושבים, שכיון שהסעודה היא "גלאַט כשר", ומברכים לפני' ולאחרי', ועושים זאת מתוך כוונה טובה, לאסוף כסף עבור מוסד טוב שראוי וצריך לתמוך בו כדי לפתחו וכו' — הנה בכך יוצאים ידי חובתם.

ועל זה אומרת הגמרא, שלא כך היא ההנהגה של בני"; "ישראל אוכלין ושותין — מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות".

וזאת — גם כאשר נמצאים יחד עם מרדכי, וביום השבת, שאז אין צורך בענינים נוספים, כיון שהאכילה והשתי' היא בעצמה מצוה, שהרי דוקא ע"י בשר שמן ויין ישן מקיימים את המצוה לכבד ולענג את השבת, — כפי שמביא רבינו הזקן בשו"ע מיד בהתחלת הלכות שבת¹²⁴ (עוד לפני שמדובר אודות ערב שבת) שיש חיוב ד"כבוד ועונג" (ומאריך בזה בקונטרס אחרון¹²⁸ גם בנוגע לדעת הרמב"ם¹²⁹) —

וא"כ, הרי זה באופן נעלה יותר מאשר ב"באָנקעט" שבו אוכלים ושותים כבני אדם, ואח"כ אוספים כסף — שעצם האכילה ושתי' אינה באופן שיש חיוב לאכול ולשתות, אלא הצורך בזה הוא רק כדי שיהי' "כטוב לב המלך ביינ".... שיהיו במצב רוח טוב, ובמילא יתנו את הכסף

127) ראה פרש"י ורע"ב לאבות פ"ג מ"ג. 129) הלי' שבת פ"ל ה"א-ג. 128) סק"א.

שצריך ליתן עבור המטרה הראוי'; ואילו בנדודי, הרי זה באופן שהאכילה ושתי' עצמה היא מצוה בפני עצמה,

ואעפ"כ אומרת הגמרא שאכילה ושתי' כשלעצמה אינה ההנהגה של בני, אלא כאשר "ישראל אוכלין ושותין — מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות".

ומזה מובן, שלא יוצאים י"ח באמירת "פשט"ל" או אפילו ענין אמיתי, כדי לסיים לאח"ז שצריכים ליתן כסף, וכפי שהיו אומרים ברוסיא¹³⁰: "זשיד דאוואי גראָשי"...

הנהגה כזו אינה באופן ש"מתחילין בדברי תורה"; ההתחלה היא ב"מגבית", אלא כדי להגיע לזה הרי הוא משתמש בתורה בתור "תרעא"¹³¹ לדרתא... כדי להביא את פלוני לקיום מצות הצדקה;

ואילו ההנהגה של בני צריכה להיות באופן שכאשר מתאספים יחדיו, צריכים להיות מונחים באמירת דברי תורה ותשבחות להקב"ה.

— לאח"ז צריכים אמנם לאסוף כסף, כפשוט, ובשביל זה יש צורך שפלוני ישמע ראי' מהתורה, ובלשון הגמרא¹³²: "דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים", שצריך ליתן כסף לצדקה עבור ישיבה, בית הכנסת וכיו"ב; אבל, חוץ מזה צריך להיות ענין עיקרי ש"מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות" לשם אמירת דברי תורה ותשבחות בלבד.

כו. ומכאן — הערה בענין הדורש תיקון יסודי במדינה זו:

דובר כמ"פ אודות דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר ש"עמוד הצדקה" הוא הענין שעליו עומדת ארצות-הברית¹³³, שכן, כמות הצדקה שניתנת בארה"ב היא "כנגד כולם" וכו', והנתינה היא באופן נעלה ביותר — מתוך הרחבה ומתוך מנוחה, שמחה וטוב לבב, ועבור הדברים הנכונים, ו"כדבעי לי' למיעבד"⁶³.

אבל, אין זה מבטל את הצורך ב"שלשה עמודים" שעליהם "העולם עומד"¹³⁴; צדקה היא רק אחד מהם, ונוסף לזה יש צורך גם בתורה — "דברי תורה", ו"עבודה" — "דברי תשבחות", ש"תפלות במקום תמידים (עבודה) תקנום"¹³⁵.

(133) ראה גם תו"מ חנ"ב ע' 176. וש"נ.

(134) אבות פ"א מ"ב.

(135) ברכות כו, א"ב.

(130) ראה גם תו"מ חל"ו ריש ע' 57.

(131) ל' חז"ל — שבת לא, ריש ע"ב.

ועוד.

(132) מגילה לא, א. ועוד.

ולהעיר: חסידים מספרים שאדמו"ר האמצעי הרשה לעצמו ("זיך פאָרגינט") לומר שרצונו שכאשר שני אברכים נפגשים יחדיו, ידברו אודות יחודא עילאה¹³⁶. — כאן לא מדובר על ענין זה; אבל המדובר אודות דברי הגמרא הנ"ל במסכת מגילה — הרי זו הוראה לא רק עבור "שפיץ חב"ד"... יחידי סגולה, או מהדרין מן המהדרין; זהו סיפור פשוט בתורה, אלא שסיפור בתורה, מלשון הוראה¹³⁷, מהוה הוראה ברורה — שכאשר "ישראל אוכלין ושותין", אזי מיד "מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות".

לאחרי כן, אם אתה רוצה לערוך "מגבית", ולהביא ראי' מהתורה, נגלה חסידות וקבלה — לבריאות ("געזונטערהייד"), אבל לפני כן והעיקר — ש"מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות", והיינו, שהתחלה והפתיחה לכל הענינים היא — שצריך להישמע דבר תורה, בנגלה ובחסידות ובשניהם גם יחד, ובמילא ישנם גם דברי תשבחות להקב"ה, ואז ישנה הצלחה שלא בערך בכל הענינים שלאחריהם, ונמשכת הצלחה גם בענינים שלפניהם.

וכאמור, הוראה זו אינה רק עבור יחידי סגולה, עבור חסידים מיוחדים וכיו"ב, אלא זוהי הוראה אפילו עבור אלו שבאים לסעודתו של אחשוורוש, ואפילו עבור אלו שהגמרא¹³⁸ אומרת עליהם ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע"!

וכמשנ"ת פעם בארוכה¹³⁹ מה היתה הטענה נגדם:

בשלמא ללכת לסעודה שבה הי' מרדכי בראש — "כרצון איש ואיש", "מרדכי כו" — שכשם שהבטיח שהיין לא יהי' יין נסך, שאז אין זה "כרצון מרדכי", הבטיח גם שהסעודה תהי' "גלאַט כשר";

אבל הטענה היא — למה הולכים ל"סעודתו של אותו רשע"?!... — אם לא היתה זו סעודה של "אותו רשע" שאינו מניח לבנות את ביהמ"ק, ספק הדבר אם הי' הולך להשתתף בה; אבל כיון שמדובר אודות "אותו רשע" שיש לו כח לעכב את גאולתן של ישראל ובנין ביהמ"ק, לכן נחפז ללכת לשם כדי שהלה יחלוק לו כבוד!...

והקושיא הכי גדולה היא: גם אם יש לך כוונה טובה בעצם ההליכה — מדוע אתה נהנה מסעודתו של אותו רשע?! עליך לבכות על

(136) ראה סה"ש תש"ב ע' 104.
 (137) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ
 (138) מגילה יב, א.
 (139) שיחת פורים תשכ"ח סמ"ב (תו"מ חנ"ב ע' 145 ואילך). וש"נ.

(136) ראה סה"ש תש"ב ע' 104.
 (137) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ
 (138) מגילה יב, א.
 (139) שיחת פורים תשכ"ח סמ"ב (תו"מ חנ"ב ע' 145 ואילך). וש"נ.

כך שאתה מוכרח להשתתף בסעודתו של אותו רשע (כיון שלולי זאת אינך יכול לפעול דבר טוב כו'), ולא זו בלבד שאינך בוכה על זה, אלא אתה נהנה מזה שאותו רשע מכבד ומזמין ומושיב אותך בראש, ונותן לך לאכול מסעודתו!

ובכן: אפילו בנוגע ליהודים כאלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" — אומרת הגמרא שהטעם לכך ש"ביום השביעי כטוב לב המלך ביין" הוא בגלל ש"ישראל אוכלין ושותין" — מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות!

ועאכו"כ עתה שחיים בזמן שכאשר אומרים ענין טוב בנגלה ואפילו ענין טוב בחסידות [אף שבעבר לא היו גורסים שבשביל זה יש לטפוח על שכמו ולומר לו שהוא "משכיל"... אבל היום עושים גם זאת, ובלבד שילמדו...], אזי אפילו הרשע יתחיל לאחוז ממנו, כשישמע שאמר ענין בנגלה או בחסידות ש"הרעיש" ("עס האָט אויפגעשטורעמט") בגודל החידוש שבדבר!

כז. ובכן: מה שהי' עד עתה, לא נוגע; בעצם זה כן נוגע, אבל זה שייך לעבר; אבל עכ"פ מכאן ולהבא, צריכים יהודים לדעת, שגם כאשר אוכלים ושותים בסעודה שהיא "גלאַט כשר", ומברכים לפני' ולאחרי', ומתוך כוונה טובה, באופן המתאים לסעודה שהיא "כרצון איש", "מרדכי, דכתיב איש יהודי" — הרי זה רק הכנה כדי שיהיו "מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות".

ואז מובטחים אנו שכשם שבימים ההם הביאה הנהגה זו לסילוקה של ושתי ולמינוי' של אסתר המלכה, ובכך הקדים הקב"ה רפואה למכה, שע"י אסתר באה גאולתן של ישראל, הנה גם עתה יהי' כן,

ועוד יותר מזה — שהרי בכחו של הקב"ה להראות שיכולים לפעול עי"ז שלכתחילה לא תבוא מכה כלל, ויצאו י"ח בחשש בלבד, כיון ש"נפל פחד היהודים עליהם" ולכן "רבים מעמי הארץ מתיידיים"³⁸, ובמילא — "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"¹⁴⁰, וכפי שמסיים באמירת ההבדלה: "כן תהי' לנו".

* * *

הוספה

בי"ה, ט' אייר תשכ"א
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א צנמ"ס וכו' הרמ"מ שי

שלום וברכה!

בנועם מהול בתמהון רב, הגיעתני השמועה אשר מזמן מוכנים כבר לדפוס ציוני והערות הגאון הרגצובי לכמה מסכתות דס' נזיקין ומס' קטנות, ופירוש התמי" – יותר נכון – הצער, הוא על עכוב ההוצאה לאור בפועל, אשר רבים ושלמים יהנו מאור צפון זה כשיו"ל. והרי כל ההקדם בכגון דא – מקדים גילוי אור חדש אור צח, ובודאי לדכותי דמר – אין צורך באריכות בכגון דא. וכיון שאמרו חז"ל אין מזרזין אלא למזורזין, אצטרף גם אני לרבים שבודאי מזרזין ההו"ל של הנ"ל. ובפרט שזכה ועל ידו וביזמתו כבר נדפסו כמה מחדו"ת של הגאון הרגצובי, והמתחיל במצוה אומרים לו וכו'.

ותקותי שלא יקפיד באם אחזור בשיטה אחרונה האמור לעיל – איך שרצוי וטוב במאד ההקדם בכל הנ"ל.

ואם נכונה השמועה השני, דגם החידושים על ספר שמות וכן מו"נ מוכנים לדפוס, גם לזה דברי מכוונים.

מצילום האגרת.

הרמ"מ: כשר, נויאָרק. אגרות נוספות אליו – אג"ק חי"ח אגרת ו'תתקג (ובהנסמן שם בסופה). לקמן (במילואים) אגרת א' מנ"א תשכ"א (נדפס בקונטרס לש"פ תרומה תשע"ג). ציוני והערות הגאון הרגצובי לכמה מסכתות דס' נזיקין ומס' קטנות: נדפסו ע"י מכון "צפנת פענח" – ניו־יאָרק, תשי"ט (מכות); ירושלים, תשכ"ב (הוריות, עדיות, מס' קטנות); תשכ"ג (סנהדרין); תשל"ל (ב"ק ח"א); תשל"ב (ב"ק ח"ב). שאמרו חז"ל אין מזרזין אלא למזורזין: ספרי נשא בתחלתו. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג.

א.

והמתחיל במצוה אומרים לו וכו': ראה תנחומא עקב ו (הובא בפרש"י שם ח, א). ירושלמי פסחים פ"י ה"ה. שו"ע אדה"ז או"ח סתקצ"ב ס"י. וש"נ. החידושים על ספר שמות וכן מו"נ: נדפסו ע"י מכון "צפנת פענח" – ירושלים, תשכ"א (שמות); וראה לקמן שם – אישור קבלתו; תשכ"ד (דברים ומו"נ).

ויהי רצון שבעגלא דיין יופיע כל הנ"ל לאור עולם. וזכות הרבים מסייעתו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בהאמור

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, יב' אד"ר תשכ"ב

ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ בנש"ק מוה' אלעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הרביעי עם המצורף אליו וכן לאחרי זה נתקבל גם ספריו.

ויהי רצון אשר רבות בשנים יגביר חיילים לאורייתא ובפרט בשטח ההלכה למעשה,

וידוע עד כמה הפליגו חז"ל בהנ"ל מתחיל מהש"ס ומדרש ועד לדורות האחרונים ונשיאי חב"ד זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בראשם,

ובודאי לדכוותי למותר לפרש ולפרט אשר בהנ"ל הכוונה גם בתורת החסידות המבארת ענין אהבת ה' ויראת השם וכו' ובפרט באר היטב בתורת חב"ד היא תורת הבעש"ט, שהרי גם זה הלכה למעשה, שהרי הנ"ל ודכוותיהו מצות שחיובם תמיד לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ולא עוד אלא שהאהבה היא שרש רמ"ח מ"ע וממנה הן נמשכות ובלעדה אין להם קיום אמיתי ועדי"ז היראה שרש לשס"ה לא תעשה.

והרי נמצאים אנו בחדש אדר שנקודתו ימי הפורים אשר ליהודים היתה אורה זו תורה תמימה כשתהי מאירה ועד שיתמלא כל הבית (חלק איש הישראלי בעולמו) כולו אורה.

בכבוד ובברכה.

ב

מוה' אלעזר: בריזל, ירושת"ו.

מצות שחיובם תמיד לא יפסקו .. בכל ימיו: ראה אגרת המחבר בריש ספר החינוך (בסופה). שהאהבה היא שרש .. וממנה הן נמשכות .. היראה שרש כו': ראה תניא רפ"ד.

ליהודים היתה אורה זו תורה: אסתר ח, טז. מגילה טז, ב.

שיתמלא כל הבית .. כולו אורה: ע"פ סוטה יב, א. יג, רע"א. שמו"ר פ"א, כ. פרש"י שמות

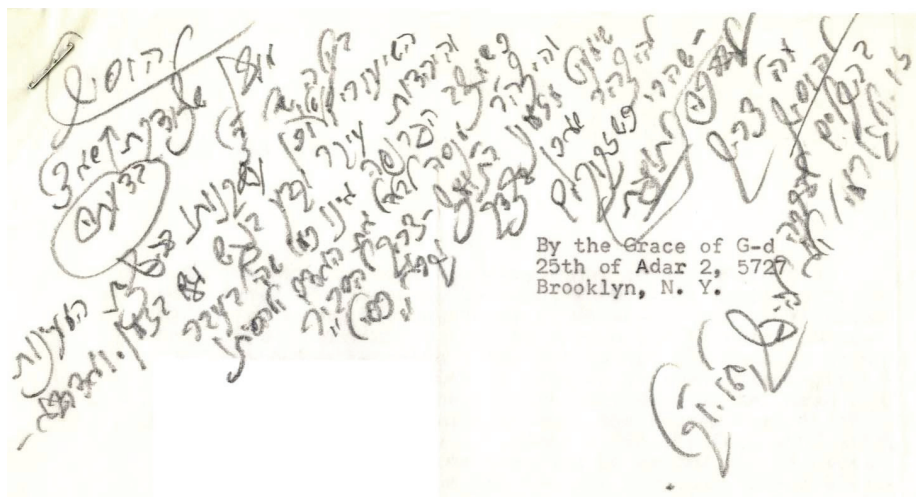
ב, ב.

ג

[כ"ה אדי"ש, ה'תשכ"ז]

מובן שצודקת בדעתה שאצל בעלה ש"ל השיעורים שלו וכן עסקנותו
 בהפצת המעינות והיהדות עיקר וקבע בנפש וגם בזמן. ואדרבא – כשמצב
 הפרנסה אינו כמו שה"י בעבר והיצה"ר מנסה לבלבל את האדם ולהסיתו שימעט
 מזמנו בתומ"צ – צריך להסביר להיצה"ר שאכן בצדק נקרא "כסיל" – שהרי
 כשזקוקים לתוספת ברכה מה' צריך להוסיף בהכלים לברכה זו ולגורמ"י ולא
 להיפך, ח"ו. וק"ל.

* * *

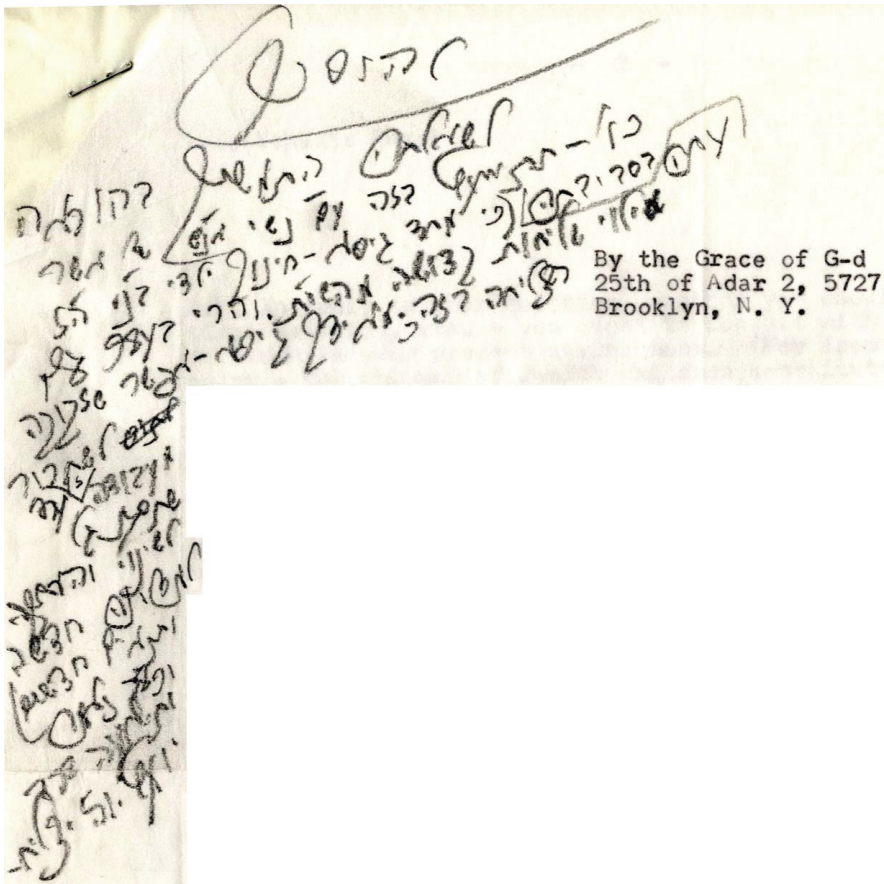

ג

מצילום כתי"ק. מענה זה ושלאחריו נכתבו על העתק המזכירות של אגרת באנגלית שנשלחה
 לכו"כ מנשי אנ"ש בתאריך זה, ותורגמו לאחמ"כ לאנגלית ע"י המזכיר.
 להיצה"ר .. נקרא "כסיל": קהלת ד, יג ובפרש"י.

[כ"ה אדי"ש, ה'תשכ"ז]

לשאלתה התמשיך בהוראה כו' – תתייעץ בזה עם נשי אג"ש ש"י אשר בסביבתה עתה (כי מחד גיסא – חינוך ילדי בניי ה"ז מילוי שליחות קדושה מהשי"ת. והרי בעבר גם הצליחה בזה; מאידך גיסא – אפשר שזקוקה לשחרור מעבודה זו עד שתסתגל לשינוי והעתקה למדינה חדשה ותנאים חדשים) וכבר נאמר ותשועה ברב יועץ. וה' יצליח.

וכבר נאמר ותשועה ברב יועץ: משלי יא, יד. כד, ו.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקלעה"ה נבג"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

הגיע מבית הכבוד תורת מנחם התוועדויות כרך נד

הכולל את כל המאמרים והשיחות

מיום ב' דראש השנה עד ש"פ וישלח ה'תשכ"ט

הספר נשלח לבתי המנויים

*

בחנויות הספרים יהי' ניתן להשיג

את הספר בה' אדר

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

יוסף יצחק בן שאשע

שליח כ"ק אדמו"ר בבורנמוט, אנגלי

בקשר עם יום הולדתו החמישים

לאריכות ימים ושנים טובות

מתוך אושר, שמחה והרחבה בגו"ר

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בעבודתו הק'

ויצליח בכל אשר יפנה באופן דלמעלה מדרך הטבע

נדפס על ידי משפחתו שיחיו